

Lena Edlund och Annika Winald

Dokumentera barns lärande i förskolan



Läraryörlaget

LÄRARFÖRLAGET
Lärofortbildning AB
Box 17023
104 62 Stockholm
www.lararforlaget.se
info@lararforlaget.se

KOPIERINGSFÖRBUD

Förlaget påminner om att detta verk är skyddat av upphovsrättslagen. Kopiering är förbjuden, utöver lärares begränsade rätt att kopiera för undervisningsbruk enligt avtal och den mycket begränsade rätten att kopiera för privat bruk.

© 2026 Lena Edlund, Annika Winald & Lärarförlaget

UPPLAGA 1 Första tryckningen

REDAKTÖR Cecilia Lindvall

GRAFISK FORM Anna Bylund

FOTO OMSLAG Oatava, Shutterstock

FÖRFATTARPORTRÄTT:

Foto Lena Edlund Julia Salo

Foto Annika Winald Max Winald Steinbock

TRYCKT Tryckt inom EU via Printpool, 2026

ISBN 978-91-988578-0-1

INNEHÅLL

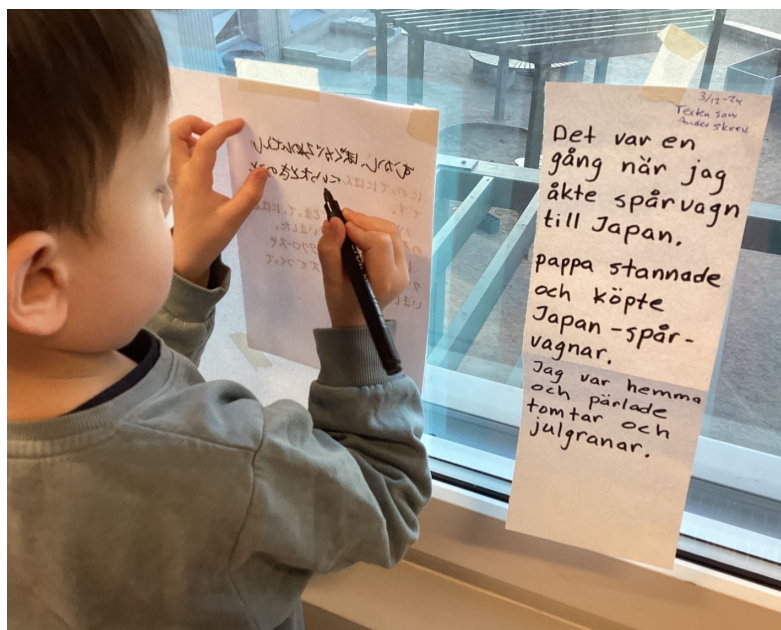
Inledning	7
1. Ta tillvara barns perspektiv	11
Vad innebär begreppet barns perspektiv?	12
Om att "ta tillvara"	13
Bevisa måluppfyllelse.....	14
2. Barnens delaktighet i dokumentationsarbetet	17
Ska barn dokumentera själva?	17
Att bära med sig dokumentationen.....	19
Barn dokumenterar sina egna upplevelser av förskolan	19
"Kan du fota?" – om vem som har makten över kameran	20
Göra barn delaktiga i urvalet	22
Rätten till personlig integritet	22
3. Barnens egen dokumentation	27
Barns teckningar innehåller viktig information för oss	28
Ska vi skriva på barns teckningar?	31
Involvera hela barngruppen med gemensamma dokumentationer	33
Tankekartor som fångar upp barnens perspektiv	34
Cykelprojektet – en levande dokumentation i lärmiljön	36
4. Arbetslagets dokumentationsmetoder	39
Dokumentera genom att fotografera	39
Dokumentera med anteckningar	40
Anteckna i efterhand	41
Om att filma	41
Risker att vara medveten om	42
Välj ett fokus	44
Förväntningar kan begränsa dokumentationernas innehåll	46
Ord signalerar värderingar	47
5. Alla kan dokumentera!	51
Fånga det autentiska i situationen.....	51
Spalter och tabeller som sorterar anteckningarna	52
Färdigformulerade intervjufrågor ger stöd för att behålla fokus	53
Organisation som främjar dokumentation	54
Lugnet som pedagogisk metod.....	56
6. Ta tillvara barnens intresse	59
Dokumentera barnens intressen	60
Dokumentera barnens frågor	60
Dokumentera barns intresse i relation till mål.....	61
Se till att alla kan göra sig hörda	61
Ta ansvar för innehållet	63
De yngsta barnens intressen	63

Miljöns betydelse för vad barn kan visa intresse för.....	65
Intresseväckande material stimulerar lusten att prata	66
Rutiner för att iordningställa material	66
7. Dokumentera samtal med barn	71
Samtala om olika kulturella erfarenheter	71
Samtal ger barnen nya idéer	72
Konsten att ställa öppna frågor	74
Serv och retur	76
8. Uppmärksamma barnens åsikter och behov	79
Dokumentera de yngsta barnens åsikter och behov	79
Skapa förutsättningar att föra fram åsikter	81
Barns egna analyser av förändringsförslag	82
9. Reflektera med barnen	85
Reflektion ger barnen nya perspektiv på sitt lärande	85
Reflektion som blir normaliserande	89
Reflektion stimulerar kommunikation.....	90
Reflektion för att förstå hur andra tänker	91
Reflektion gör lärandet tydligt och begripligt	93
Ökad inre motivation	94
Stimulera barnen att utmana sig själva	95
Knyta ihop upplevelser till ett sammanhang.....	96
Reflektera med de yngsta barnen	97
10. Dokumentation i lärmiljön.....	101
Vilka är dokumentationerna på väggen riktade till?.....	101
Inför reflektionsstationer	103
Byta ut dokumentation och följa processer	105
Trender kring dokumentation	105
Kan barnen följa sina lärprocesser?.....	107
11. Reflektera med arbetslaget	109
De didaktiska frågorna i reflektionen	109
Pedagogisk dokumentation skapar en evig kunskapsspiral.....	110
Ge tid för reflektion och tolkning	112
Reflektera över hur vi undervisar.....	112
Prioritera dokumentation på möten	113
12. Visa skillnader i barnens utveckling och lärande... 115	115
Koppla samman utveckling med undervisning	115
Ställ frågor för att upptäcka skillnaderna	116
Barns förändrade kunskande om att skicka brev med post	117
Om barnen deltar i utvärdering	119

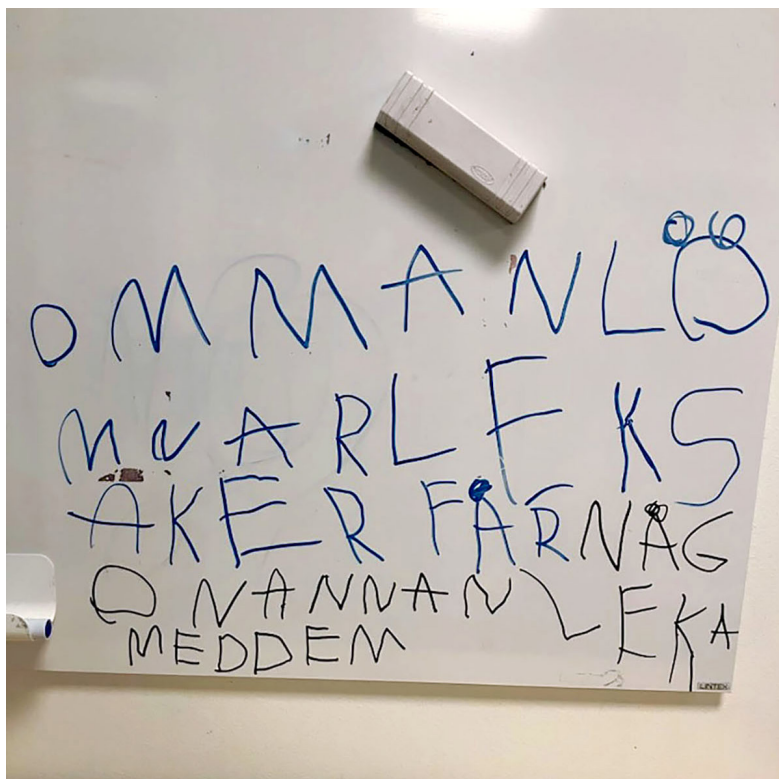
13. Samarbetet med vårdnadshavarna	121
Dokumentationen tydliggör vad barnen varit med om	121
Bilder hjälper oss att kommunicera	121
De första dokumentationerna	122
Trygghetsskapande fotografier	123
Vårdnadshavares delaktighet i projektarbeten	124
Fungerar dokumentation som bevis på att vi är professionella? ..	126
Hur dokumentation kan skapa trygghet hos vårdnadshavare.....	127
Digitala lärloggar som kommunikationsverktyg	128
Dokumentation som underlag vid utvecklingssamtal	129
Dokumentation på föräldramöten	131
14. Ta tillvara goda arbetssätt	135
Dokumentera dilemman och lösningar	135
Dokumentera och följa upp det som fungerar	137
Dokumentera undervisningsprocesserna	138
Systematik skapar överskådlighet	139
Sammanfatta undervisningsprocesserna	140
15. Dokumentation hjälper oss att utvecklas	145
Barns seriositet och intention behöver tas på allvar	146
Den första dokumentationen är den som får något att hända ...	146
Dokumentation som underlag i kvalitetsarbetet	147
Verktyg för systematik.....	148
Dokumentationsverktyg att använda med barnen	148
Dokumentationsverktyg att använda i arbetslaget	149
Referenser	155
Bildförteckning.....	160

Barnens egen dokumentation

Dokumentation består också av barns skrivande, teckningar, målningar, skisser, kartor etcetera. Och barn kan vara mycket intresserade av att skriva ner eller teckna och måla sina egna berättelser, upptäckter och budskap. Dessa dokumentationer kan säga mycket om hur barn tänker och vad de kan och förstår. Därför behöver vi vara uppmärksamma på innehållet i barnens eget skapande och också göra plats för barnens egna bidrag i dokumentationerna.



Barnen på avdelningen skapar berättelser tillsammans medan pedagogen dokumenterar. Det här barnet har bland annat japanska som modersmål. Pappan har översatt barnets berättelse från svenska till japanska och sedan har pedagogen satt upp texten på fönstret för att barnet ska kunna kalkera av berättelsen på sitt hemspråk.



Barnen kommer tillsammans på en bra regel att ha på avdelningen: Om man lämnar leksaker får någon annan leka med dem. Ett av barnen hjälper till med att skriva ner regeln på den stora whiteboardtavlan så att den inte glöms bort.

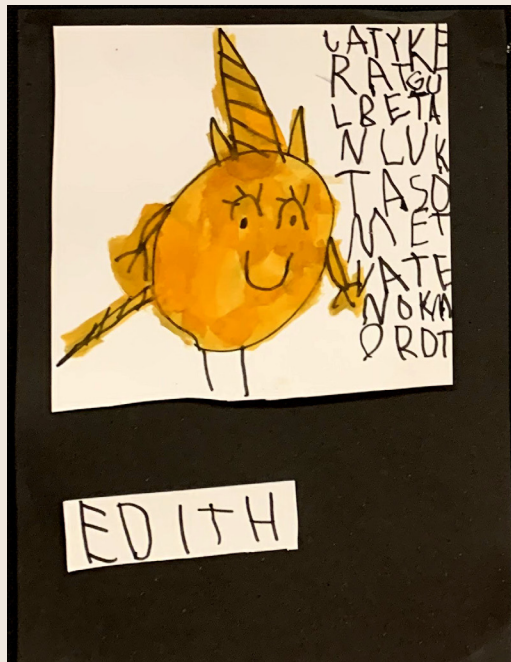
Barns teckningar innehåller viktig information för oss

Genom tecknande kan barnen visa sina kunskaper och hur de tänker. Teckningar är också ett fint underlag för reflektion och kan inspirera andra barn att teckna. Bilderna kan kommunicera fakta, känslor, erfarenheter, relationer och sammanhang.

Om vi ser på barns tecknande som en möjlighet att reflektera blir teckningarna mer värdeladdade än om vi bara ser dem som sysselsättning eller övning i bildskapande. Visst tecknar barn ibland utan att det är meningen att någon annan ska ta del av det, men ofta tycker barn om att berätta om sina bilder och det är vanligt att de vill teckna tillsammans.

På en förskola arbetar pedagoger och kocken kontinuerligt med "månadens grönsak" som en del av arbetet med hållbarhet och måltidspedagogik. Kocken presenterar och berättar om grönsaken och därefter tar pedagogerna vid och skriver ner vad barnen säger om smaken, formen och färgen.

På bilden har barnen arbetat med gulbetan. Pedagogerna har gett barnen i uppgift att teckna och beskriva gulbetan och dess egenskaper.



Barnen blandar på ett mycket lekfullt sätt humor med hypoteser och insikter. Ibland vill barnen själva skriva med de bokstäver de kan och ibland vill de att pedagogen ska skriva det de berättar på teckningen för att förstärka bilden. På bilden har barnet själv skrivit "Jag tycker att moroten luktar som ett vatten och morot".

Tecknande kan också göra det möjligt för barnen att uttrycka önskemål och åsikter. Ibland kan det vara lättare för barnen att förklara vad de vill genom en teckning än genom att uttrycka sin tanke verbalt.

FÖRSLAG TILL
UTVECKLING AV
TRAPPAN.
• "skogstrappa" / "stumpskog"
• "våtterskogen"



Barnen har gett förslag på hur de vill utveckla utformningen av trappan till övervåningen. De vill att det ska stå ett träd i hörnan på första avsatsen och har beskrivit sina idéer genom tecknande.

Så fångar vi barns tankar, röster och lärande i vardagen

När vi observerar och dokumenterar barns lekar, samtal, idéer och åsikter öppnar vi dörrar till allt det spännande som kan forma vår undervisning. Men dokumentationen rymmer också något ännu mer grundläggande: ett mänskligt behov av att bli lyssnad till.

Barnets perspektiv är ett av förskolans starkaste teman och lyfts tydligt i läroplanen. När dokumentationen sker mitt i verksamheten – tillsammans med barnen – skapas möjligheter till delaktighet, reflektion och progression.

Att dokumentera barns lärande är en färdighet som vi behöver öva på. I den här boken guidar författarna dig i hur du kan dokumentera med respekt och nyfikenhet, och hur olika metoder och verktyg kan hjälpa dig att arbeta systematiskt utan att tappa bort barnets perspektiv.



Annika Winald och Lena Edlund har mångårig erfarenhet av förskolans praktik och ledarskap. Annika är biträdande rektor och administrativ chef, och Lena är pedagogisk utvecklare, föreläsare och författare.

